

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Pesta
Doinieca
20 aprile
2 maiu

Va esi in fia-care do-
mineca. cu portrete si
alte ilustratiuni.
In fia-care anu pre-
numerantii capeta dóue
tablouri pompóse.

Pretiuu pentru Austria
pe jan. — jun. 4 fl. pentru ta-
blou 80 cr
Pentru Romania
pe jan. — jun. unu galbenu,
pentru tablou trei sfanti.

Nr.
16.

Cancelari'a redactiunii
Strat'a lui Leopoldu Nr. 33.,
unde sunt
a se adresá manuscriptele si
banii de prenumeratiune.

Prenumeratiunile se
potu face la tóte pos-
tele.
Pentru Romanii in
librari'a dloru Socecu
et. comp in Bucuresci.

Annu
V
1869.

Frati'a Centrala

(Fragmentu din cursulu publicu: „Despre dreptulu constitu-
tionalu alu romaniloru,” tienutu la Ateneulu Romanu.)

(Fine.)

Amu esplicatu, domniloru, principiulu fra-
ternitatii generale intre toti Románii, si princi-
piulu fratiei speciale numita frati'a de cruce, prin
sange si prin turta, *per cruorem si per confarrea-
tionem*, adeca a unei fraternitatii, in poterea careia
doi voinici se legau a se aperia unulu pre altulu
cu forti'a bratiului. Amu spusu inse, cá mai era
o alta specia de frati'a, in care se asociá nu
bratiile, ci se asociá averile: frati'a de mosia.

In archiv'a Statului se conserva dóue docu-
minte, unu chrisovu din 1577 de la Alesandru
Voda Mircea din Tier'a Romanésca, si unu zapisu
particulariu din 1620, de la unu postelnicu Musiatu
totu din tier'a Romanésca. Pe bas'a acestoru dóue
acte noi potemu descrie, domniloru, pana si cu
detaliile ceremonialului acésta curiósá si frumósá
institutiune natiunala; o institutiune de care astadi
mi se pare cá n'a mai remasu nici o urma; si
care se conservase la munteni mai multu timpu
decátu la toti cei-lalti Romani.

Candu doi individi, avendu fia-care ceva
staricica séu mosióra, voiau a se *infrati*, ei si-
faceau de 'ntaiu unulu altuia câte unu daru. De
esemplu, unulu numitu Voila infratindu-se in

1577 cu fii unui popa Nanu, li dede in daru 250
lei pe d'a supra si unu calu negru, ér, ei i dedera
din parte-le o bucata de pamentu din satulu To-
plitia. O a trei'a persóna jocá in asemenea casuri
rolulu de tata comunu pentru cei infratiti si, in
acést'a calitate, li facea si ea parintiesci daruri la
fia-care. De esemplu, in 1620, postelniculu Mu-
siatu infratindu pre Fetulu, Négoia si Vasile, dede
lui Fetu o dulama cu vulpi, dede lui Négoia unu
calu murgu infrenatu turcesce si o cabanitia cu
guleru blanita, dede nevastei lui Fetu 10 coti de
tulpanu, ér Vasile primí 2 robi si o bucata de
pamentu. Din acést'a vedeti, domniloru, intre
altele, cá frati'a de mosia era accesibila si pentru
femeia. Solemnitatea infratirii se esecutá in bise-
rica. Preotulu intrebá pre fia-care, déca se infra-
tiesce de buna voia. La ceremonia asistá tóta
poporatiunea locului. In documentulu din 1577
se dice lamuritu, cá infratirea lui Voila cu fecio-
rii lui pop'a Nanu „s'a facutu de inaintea popi-
loru si a tuturoru orasieniloru din Argesiu si
inaintea tuturoru veciniloru buni de pe impre-
giuru.” In fine, celu mai bogatu dintre cei infra-
titi dá unu banchetu de frati'a, unu banchetu
pentru care, observati bine, trebuia neaperatu se
se junghie unu porcu grasu, dupa espresiunea
crisovului din 1577.

Cumca institutiunea fratiei de mosia a fostu
odata comuna tuturoru Romaniloru, dovéda cá

cronicariulu bisantinu Pachymeres o descrie la Romanii de peste Dunare, si, prin urmare, originea sa e anterioara timpului imperatului Aurelianu, candu o parte din colonistii romani din Dacia lui Traianu se stramutara de ceea parte a Dunarei. Sub anulu 1277 Pachymeres povesteste, ca Mari'a, imperates'a Romano-Bulgariloru, din ilustr'a dinastia romanésca a Asaniloru, temându-se de o ruda a sa, a nume, Svetislau, care domnia ca principe feudalul peste Romanii din muntii Balcani, si afisiá pretensiuni a supra tronulu imperialu, lu-invità la Ternovo, capital'a imperiului romano-bulgaru, si lu-indemnã a se infratí cu fiulu ei Mihaiu. Mihaiu era unu pruncu din léganu, dice Pachymeres, pe candu Svetislavu era betranu caruntu. Cu tóte aste infratirea se opera cu multa solemnitate in beseric'a catedrala, unde betranulu Svetislavu se recunoscú frate mai micu alu prunculu Mihaiu, ér imperates'a Mari'a deveni mum'a loru comuna. O asemenea infratire trebuie sê fostu fórte sacra la Romani. de vreme ce in urm'a acestei solemnitati imperates'a Mari'a nu se mai temea de rivalitatea lui Svetislau, desarmatu prin legatur'a fratiei.

Precum frati'a de cruce prin sange, se trage din *amicitia per cruorem* si precum frati'a de cruce prin turta, se trage din *foedus per confarreationem*, totu asié, domniloru, si frati'a de mosia e de origine romana, ca-ci noroculu nostru este ca Romanulu nu póte sê face nici unu pasu, fara ca din acelu pasu sê nu se cunosca indatu *populus quiritium*.

Ati vediutu, domniloru, ca frati'a de mosia presupunea totu-d'aun'a o a trei'a persóna, care luá a supra-si rolulu de parinte, si, prin urmare, era nu numai o infratire, ci inca o adoptiune séu o infiere. Acuma aduce-ti-ve a minte, in ce modu se esecuta la vechii Romani acea specia de adoptiune, care se numia *arrogatio* séu *adrogatio*. Éca ce dice Gaiu : Populi auctoritate adoptamus eos qui sui juris sunt : quoes species adoptionis dicitur adrogatio, quia et is, qui adoptat, rogatur, id est interrogatur, an velit eum, quem adoptaturus sit, justum sibi filium esse: et is qui adoptatur, rogatur, an id fieri patiatur: ut populus rogatur, an id fieri jubeat... „Acestu felu de adoptiune, dice Tacitu, se numia : lege curiata, apud pontifices, ut moris est.“ Asié dara *adrogatio* la Romani se facea in templu de 'naintea sacerdotiloru si de 'naintea poporulu, care o ratifica prin presenti'a sa. Totu asié a fostu si infratirea de mosia la Romani, cu acea numai diferentia, ca beseric'a crestina inlocui templulu idolatru si preotii inlocuira pre sacerdotii. Este invederatu, ca Romanii n'au facutu alt'a, decatu numai a latí sensulu

primitivu alu adrogatiunii romane, introducendu pe langa poternitate, lasata acum pe unu planu secundariu, ide'a de fraternitate, devenita predominanta.

Afara de acést'a, avemu sê mai facemu, domniloru, o observatiune, ce ni se pare a fi pré importanta in fondu, de si este cam comica in forma. Ati vediutu, ca infratirea de mosia, ultim'a formalitate, prin care se incheia si se intarea ceremonialu, era junghierea unui porcu. Originea acestui obicei este romana din timpii cei mai antichi, inca din epoc'a regiloru si a fundatiunii Romei. In Rom'a primitiva aliantiele socotite ca cele mai inviolabile erau insotite de junghierea unui porcu. Fetialulu, adeca unu felu de sacerdote, insarcinatu cu esecutarea acestei operatiuni simbolice, dicea : cine va calcá aliantia, pe acela „Jupiter sê-lu lovesca precum eu lovescu pre acestu porcu.“ Descrierea acestei *legis actio* o poteti gasi in Tit-Liviu. Asié dara, junghierea unui porcu in solemnitatea infratirii de mosia da acestei aliantie fraterne caracterulu celu mai sacru, in sensulu romanu anticu. Ei bine, domniloru ! Óre nu avemu dreptate de a repetá ceea ce amu spusu alta data, ca unu Niehbur séu unu Mommsen ar poté descoperi in obiceiele Româniloru tóta istoria sociala a Romei primitive!

Legatur'a de frati'a, fia acea de cruce, fia acea de mosia, era pentru doi barbati totu atátu de strinsa, ca legatur'a maritisiului intre unu barbatu si o femeia. In adeveru, Romanulu considerá pre nevestés'a sa ca pre o sora. De aci cuventulu *a se insora*, adeca a luá o sora, in locu de a se casatori. De aci éra si mai multe pasage in cantecele nationale, precum : buna-óra intr'o poesia publicata de dlu Alessandri. voiniculu, avendu sê iea o féta, i dice :

Tu sora sê mi fi.
Muma la copii...

Si aci inse ide'a e romana antica : ca-ci cuventulu latinescu *uxor*, adeca nevésa, deriva din *uti-soror* séu *ut soror*, dupa forma mai vechia *us* (*us*) *soror*, adeca *ca-si-sora*.

Asié dara, domniloru, principiulu fraternitati este sapatu in natura nationalitati nóstre : noi amu avutu frati'a intre toti Romanii ; frati'a de cruce séu asociatiunea bratiiloru ; frati'a de mosia séu asociatiunea averiloru ; frati'a, in fine, precum nu veti poté gasi, intr'unu gradu atátu de desvoltatu si cu o expresiune atátu de completa, nici la unu altu poporu dupa facia pamentului. Ce-e dreptu inse, strabunii nostrii intielegeau frati'a altu-felu de cum o intielegu acei ce ni dau astadi pompóse lectiuni de fraternitate.

Pentru strabunii nostrii fraternitatea n'a

fostu unu principiu cosmopolitu si abstractu; frati erau toti Romanii, inse numai Romanii; frati erau toti aceia, ce nu se sfieau a-si sacrificá viéti'a unulu pentru altulu, adeca Romanu pentru Romanu; frati erau toti aceia, ce deschideau cu generositate pungele lor pentru a se ajutá unulu pre altulu in cerculu patriei, éra nu pentru a tramite bani in America séu in Noua-Zelanda, pe candu Romanulu móre de fóme.

B. P. Hajdeu.

La sperantia.

antasma angerósca si plina de iubire,
Ce schimbi cu síópte line adesu in fericire
Ori care doru am eu;
Ce sémeni adesu róse pe multu spinós'a-mi cale.
Si-adesu catra ceriuri cu gratfele tale
Innalti sufletulu meu.

Tu víi atunci candu fruntea-mi doiósa se inclina
Pe-o trista cugetare, candu anim'a-mi e plina
De lacremi si de chinu;
Adeseori atuncea de dulci gratii urmata
Tu víi sé stergi de lacremi vederea-mi negurata
S'alungi alu meu suspinu.

Dar unde esti acuma, o, angeru de candóre?
Pe ce locu ratacesce divinulu teu pasu óre?
De ce m'ai parasitu?

Mai esti tu pe pamentulu acestu de tênguire,
S'au dór p'a diminétii suava licurire
La ceriuri ai fugitu?

O! vina scumpu tesauru, vin' d'fina multu iubita,
Cu ochii dulci de flacari, cu fruntea in florita,
Cu buze de amoru;

Revin', revin' sperantia cu visurile line —
Suntu grele acele óre candu n'ai decátu suspine
S'alini unu mare doru.

M. Strajanu.

Aculu de auru.

(Intemplare adevérata.)

Intieptiesce nu se póte negá, cá o mana nevediuata direge sórtea precum a popóreloru întregi, asié si a persóneloru singuraticé. Ceea ce mintea omenésca de multe ori nu e in stare a cuprinde, si ar remané pentru eternitate ingropatu, provedinti'a diésca prin unu casu neastepatatu aduce la lumina, si inca intr'unu modu fórte simplu, despre care nime nu cutédia nici a visá.
— Astuféliu este si adevérata istori'a despre „Aculu de auru,” pre cátu de ingrozitória, pre cátu plina de invetiatura.

In anumita dí sub timpulu Vesperei, séu

„Inseratului“ gratiós'a Victorina cu barbatulu seu marchisululu Montespan, francesu nobilu, au intratu in biseric'a S. Genoveva din Parisu, si in cea mai mare linisce au mersu pe de o lature de a lungulu, ca la treptele unui altariu de marmure negru ingenunchindu sé se róge, unde nisce lampe de argintu de abié reversá câte o radia intunecósa, si cari sierbeau mai multu spre a produce intunerecu, decátu acest'a a-lu imprastiá.

Câti-va sierbitori — intr'o distantia plina de respectu — urmandu esemplulu domnului seu Montespan, si a sociei sale de o frumsétia extraordinaria — inca au ingenunchiatu; suntu celu armoniosu a organeloru pre toti cei presinti in biseric'a i-a insufletitu la pietate. — Catra capetulu inseratului deodata numai se aude unu típetu dorerosu, venitu din aceea parte a bisericeii, unde se rogá Montespan; de locu se turburá pietatea, si din cei presinti fórte multi alergara, cá sé véda ce s'a întemplatú? Marchichisulu, carele cu pucinu mai nainte in deplina potere a sanetátii, in culmea fericirii, si in neturburata sperantia a pasítu in biseric'a, acum intiepenitu, fara de viétia dicea nainteá muierii sale, care cu ajutoriulu sierbitoriloru sé nisuiá a-i veni intru ajutoriu. Victorin'a cea frumósa, si tenera, atátu de iute, si intr'unu modu atátu de infioratoriu ajungandu veduva, a pruruptu in plansu patrundiétoriu, incátu lesinata abié o-a potutu sustiené fara periclitare unu teneru, carele a avutu bunatate de a veni intru ajutoriu.

Se póte intipuí confusiunea provenita din acestu incidentu tristu, pentru cei ce erau de fatia. Dintre acestia doi, séu trei totusi avura destula presintia sufletésca a chiamá medicu, si dupa ce acest'a — de si fara resultatu — i-a taiatu ven'a si i-a mangaiatu in cátu-va soci'a, cadavrulu si Victorin'a s'a deportatu in palatiulu lui Montespan.

In momintele aceste infiorátóne capulu Victorinei celei amarite pausá pe pieptulu contelui Villeroi, si inca n'au trecutu siese luni, pre candu acest'a a ajunsu in locul celu repausatu. Acést'a fapta s'a luatu in nume de reu, si multi s'a scandalisatu, cá Victorin'a cea frumósa asié repede a schimbatu vestmintele de doliu cu cele de nunta. Din contra, cei ce cugetau mai moderatu, diceau: nainteá a totu Parisulu este cunoscutu, cá Villeroi a fostu alesulu animei ei, mai nainte de a fi silita la casatoria cu Montespan, nu este deci batatoriu la ochi, ca acum, dupa ce s'a mantuitu de elu, s'a aruncatu in bratiele primulu seu amantu.

Asta parere mai moderata mai cá érá generala, si contesei Villeroi in tóte societátile mai de

frunte, intru recunoscinti'a frumsetiei sale sufletesci, — bucurosu i-se oferiá loculu celu d'antáiu. — Totusi mai tardiu aflara cauza a crede aceia, câ Victorin'a pre langa tóta legatuinti'a cu doritulu animei sale, nu se simte pre sine asié fericita, precum supuneau despre dins'a; erá palida, tacuta; de erá agraita, totu-de-una ca dintr'unu somnu adancu, si inspaimentatoriu sê tredia, ochii-i erau cufundati, surisulu ei inca parea a fi mai multu o derisiune a vióciunei. — Pre langa tóte aceste voi'a cea buna, si petrecelele dupa casatoria luni intregi urmau un'a dupa alt'a, si fia-cine dicea, câ tener'a, frumós'a, avut'a, si gratiós'a contesa Villeroi e un'a dintre cele mai fericite creature pre acestu pamentu.

La unu anu dupa mórtea lui Montespan cerculá o fama inspaimentatória in Parisu, câ in biseric'a Genovevei umbla strigoi. — Crasniculu betr. Albert Mórel intariá pe drépt'a sa credintia crescinésca, câ in mai multe renduri, candu erá singuru in biserica, sub cereiulu pavimentului a auditu sgomotu deosebitu; ce póte sê fia ast'a, cugetá intru sine, nu pociu cuprinde cu mintea mea, au dóra sufletele celoru morti se jóca cu inse-si ósele loru?

Ce sê fia in casulu acestu raru, inca nu erá desvelitu, candu in biseric'a S. Genoveva cu ocasiunea immormentării unui mortu de rangul inaltu tocma acea parte a criptei trebuia a o deschide, dintru care mai virtosu acelu sunetu misteriosu se audié provenindu, si din intemplanie a fostu tocma aceea, in care s'a depusu spre repausu osemintele marchisului Montespan, si si acum din cosciugulu acestuia venia strepitulu despre ce acum s'a convinsu; dupa o cercetare mai cu deamenuntulu a vediutu pe scandur'a cosciugului o gauritia rósa de ceva animalu cu dinti; spre ulteriór'a cercetare a aflatu de trebuintia sê se deschide cosciugulu. Tóte osemintele marchisului le-a aflatu desecate, inse capulu — ca taiatu cu securea, — despartitu de trupina, si o grozavia, acést'a capatina se miscá tocma si candu cosciugulu erá deschisu, si se duruia in cóce si in colo.

Uimirea a cuprinsu pre toti spectatorii, cari intre cele mai infricosiate spaima erau gata a fugi. — Unulu — dintre ceialalti mai curagiosu — a luat capatin'a a mana, si a sucit'o intr'o parte si alta, atunci pe o gaura de ochiu ese o códa de siórece, si astufeliu pricinuitoriulu misteriosului strepitu — pe care l'a auditu betr. Mórel — acum deveni desvelitu. — Acestu animalu lupavu, ca puiu inca s'a furisiatu pe gaur'a ochiului in capatina, mistuindu intr'ins'a totu, mai incolu crescandu, si ingrasiandu-se, pe aceea

gauritia mai multu n'a potutu sê iésa indereptu; din acést'a deosebita inchisóre din resputeri nisuiá a se mantuí, si prin acést'a a casiunatu strepitu cu ósele din capatina.

Acum a planisatu, câ capatin'a se o taie, si sê eliberedie siórecele dintr'ins'a. Éra Morel a svatuitu: câ acestu lucru sê-lu incredintiedie unui omu priceparatoriu, carele la tóta intemplanie va aflá placere si din acestu fenomenu raru a invetiá, ceea ce s'a si primitu cu complacere, numai unii erau de parere, ca mai nainte ar fi bine a incunoscintia despre acést'a pre contes'a Villeroi, câ-ci póte s'ar aflá adancu vatemata déca fara scirea si voi'a ei astufeliu ar tractá cu capatin'a adormitului ei sociu.

— Asta-e absurditate! dise Morel, câ-ci tóta cetatea scie, câ contesei de adormitulu seu sociu fórte pucinu i pása, pre candu posiede altulu viu, si pre carele mai multu lu-iubesc de cum a iubitú óre candu-va pre celu repausatu.

Acést'a constatare a lui Mórel a convinsu pre toti; apoi s'au unitu intru aceea, câ capatin'a sê o duca la renumitulu chirurgu Nicolai, carele atunci, candu pre Montespan l'a lovitú gut'a, acést'a iau taiatu ven'a, ca sê-lu póta redesteptá la viétia.

Numerósa, si stralucita societate erá intrunita in cetatea Fermont la cas'a vialului, si avutulu conte Villeroi, si a sociei sale, serbandu botediulu primului nascutu alu acestora; in mi-diuloculu bucuriei celei mai esaltate deodata strabate acea fama, câ cas'a e incungiuurata de dorobanti si ostasi, la ce unu comisariu regescu a intratu, carele in numele regelui, pre contele Villeroi, si contes'a i-au provocatu, ca sê-lu urmédie, dupa ce sunt acusatú de crima de ucidere.

La audiulu acestei faime pre toti cei de fatia iau cuprinsu o spaima, si confusiune, ce nu se póte descrie. — Acus'a suná astufeliu: Contele Villeroi e acusatú, câ a datu mana de ajutoriu Victorinei sociei marchisului óre-candu Montespan, spre uciderea primului ei sociu. Montespan Herbert si adeca prin obtruderea unui acu de auru in urechi'a de drépt'a, pré bine sciindu, câ din acést'a de locu trebuie sê urmedie mórte repentina.

Chirurgulu Nicolai sectionandu capatin'a a desfacut'o si a aflatu intr'ins'a anu acu de auru de cari pe atunci intrebuintiau dómnele spre dirigerea perului; acestu acu erá insemnatu cu literele V. si M. — S'a obtrusu cu sil'a pe urechi'a drépta in medu'a nefericitului, carele a cadiutu jertfa. — Chirurgulu inspaimentatu de acést'a privelesce, n'a intardiátu a denunciá pre contes'a Villeroi, ca pre ucigatóri'a cu voia otarita a primului seu barbatu.

Din cercetarea oficiósa s'a veditu nevino-
vati'a contelui, cumca elu adeca nimica n'a sciutu
despre intentat'a crima de ucidere, cu atâtu mai
pucinu a luatu parte la aceea-si formidabila
fapta; dreptu aceea cu onóre fu absolvitu. —
Éra Victorin'a, a careia criminalitate s'a consta-
tatu a fi afara de tóta indoiél'a a suferitu pedépsa
meritata, si croita dupa lege, si despretiuita de
toti si-au finitu cursulu vietiei.

Tr. de

Vasilii Popu.

mare negutiatori'a cu margele scumpe, si anume ce
pretiu potu avé margelele, si margaritarele ce se
aducu in Europ'a séu atare tiéra, nu se póte sci,
deórece nu se platesce vama pentru transitiune.

Pretiuu margeleloru, se socóte ca si a altoru
petre scumpe, dupa greutatea loru; din ce e o
margea mai mare, are si pretiu mai mare, si la
margelele mai mari, inca si *form'a* si colórea inca
maresce pretiuu.

Greutatea se mesura dupa *carat*, si in unu

IOANU BRATEJANU.

Margelele scumpe.

Margelele cele mai pretióse se aducu si se
vindu in Paris, Londr'a, Amsterdam, Hamburg,
ca tégurile de margele in Europ'a. Cátu e de

lotu, sunt 71 de *carate*. Acuma din ce sunt mai ma-
runte, si cu colori deosebite, sunt mai ieftine; din
ce sunt mai mari, mai asemenea la forma si colóre
sunt mai scumpe. p. e. unu sinoru de 100 de
margele, câte de unu carat un'a in forma si in

colóre feliurita consta la 500 de taleri; si unu sînoru de 50 de margele, in forma si colóre asemene, cam de 2—3 carate, margéu'a consta la 4—6000 de taleri.

Mai departe pretiulu loru se suie si dupa numeru; p. e. 2 margele 4 taleri; 4 margele 10 taleri; 10 margele 50 de taleri, pentru că e greu de a aflá multe asemenea.

Precum sunt diamante vestite in lume, asié sunt si margaritare vestite si scumpe.

Tavernier, unu juvaierariu a caletoritu multu cu petre scumpe, a vindutu si a cumperatu. Acest'a margéu'a cea mai mare a vediut'o la regele din Persi'a; avea o marime de o péra, erá aflata in *Katif* pe tiermurii marii arabice, si a fostu cumperata cu 128,000 de taleri. La espusetiunea din 1862 in Londr'a s'a vediutu o margea si mai mare, si mai scumpa, avea 6½ de loti. Financieriulu Imanului din *Mascal*, oferí de vindutu o margea câte cu 1800 taleri.

Aduse in Europ'a aci sunt mai scumpe.

In 1579. s'a adusu o margea de marimea oului de columba, din Panoni'a si regele Filipu alu II-le a cumperat'o cu 14,000 de galbeni si pe urma a ajunsu la pretiu de 100,000 de galbeni.

Compani'a *ar jlo-ostindica*, are unu síru de margaritare, tóta bucut'a cu 1330 de taleri.

M

Romanc'a de la Crisiu.

Frunda verde, iérba crétia,
Vai, serac'a mea viétia!
Cum slabesce, se topesce
De candu dragulu meu lipsesce.
Câ s'a dusu sermanulu dusu,
Catra miédia-nópte 'n susu,
Unde vér'a curendu trece,
Unde ventulu suffla rece,
Unde plaiurile-a-stépta
Batalia 'nfricosiata,
Mórte cruda ne'ndurata,
Si vai mie si vai mie,
Elu s'a dusu, sê nu mai vie!

Frudia verde maracine
De candu puíulu nu-e cu mine:
Ap'a 'n Crisiu s'a tulburatu,
Dîlele s'au inoptatu,
Erb'a 'n campuri a secatu,
Si cu iérb'a secu si eu
De-e negru sufletulu meu,
Negru cumu-e pamentulu,
Din care facu mormentulu;
Negru ca ponulu tresnitu
De puciósá bucaítu. —

De-ar vré santu!u Domnedieu
Sê 'mplinésca gandulu meu,

Crisiului cale de-ar face,
Ca sê curga 'n bune pace
Câtra miédia nópte 'n susu
Unde mandrulu meu s'a dusu,
Unde-a mersu cu gelnicia
La mandr'a sê nu mai vie!
Face m'asiu o luntrisióra
Luntrisióra multu usióra,
Si pe valuri leganata
Si de venturi linu manata
Trecere-asiu in lunga cale.
Pan' la loculu celu de giale,
Unde ver'a curendu trece,
Unde ventulu mortii rece
Pe celu malu in doirosiatu,
Gingasi paltini a culcatu,
Si asiu alege, Dómne, eu
Scumpulu paltinasiu alu meu,
Si cu grige l'asiu aduce
Aici in tiér'a lui cea dulce,
Unde mandr'a l'a iubitú,
Cu budiele l'a hranitu,
Unde mandr'a mi-lu gelesce
Mi-lu gelesce, mi-lu bocesce,
Si la ferestrú'tia mea
In mormentu l'asiu aliná,
Mormentulu l'asiu impená,
Cu frumóse carugele, —
Sê planga mandr'a cu gele!
Si cu flori de busuiocu;
Sê planga mandr'a cu focu!
Ca sê véda lumea tóta
Dragostea mea cea curata
Si-o credintia neschimbata!!

M. Pompiliu.

Geniulu róseloru.

Traditiune indiana

Sub ceriulu Indiei, plinu de amirosuri placute, unde totulu sémena cu o gradina mare de flori farmecatórie, traia odata Elmsa, o fecióra indiestrata cu tóte suavítátile si placerile tene-retiei.

Omulu inca nu a fostu scrutatu tóte imperiele naturei, ca sê se póta servi de secretele miraculóse. Inca atunci nu despoiá florile de substanti'a loru de viétia; poharele cu flori erau locuite si de spiritele cele nevediuete amabile

Celu mai frumosu, mai amabilu si mai placutu intre spiritele aceste a aerului, erá Lupalu, geniulu roselor, carele vietiniá cu florile sale placute acusi in form'a unei albine, acusi in a unui fluture.

In órele de diori, candu róu'a cade pe pamentu, Elms'a cea frumósa se indatiná de intrá in gradin'a tatalui ei Djegar braminulu ca sê saluteze florile amabile. Lupalu odihniá atunci sub o tufa de rose, pe care o clatiná zefirulu de diminétia, si priviá fét'a cea plina de placeri si voiósá apropiandu-se.

Ea erá rapitória si fórté mandra, si lui Lupalu i se pareá, cá ea e o dina cerésca. O iubiá, pentru cá si elu erá fiulu ceriului.

Fét'a petulanta se apropiá si de tuf'a de róse, unde odihniá amantele ei. Tocma voiá ca sê rupa nesce flori, si sê stringa florile acele ce le culesc Lupalu pentru léganulu seu, si éta unu sierpe veninosu se innaltia, si impunge cu limb'a lui man'a cea alba rosea a Elmsei frumóse.

Veninulu ucise pe féta, si ea cadíu la pamentu. Lupalu grabi, si cu privirea sa divina ucise si elu pe sierpele veninosu, si prinse sufletulu Elmsei ce tocma voiá sê se innaltie la ceriu, si i grai :

„Fii tu de acuma petrecatóri'a credinciósa a geniului róseloru si din'a amiróseloru balsamice de flori.“

Lupalu, geniulu fericitu ale roselor, si-a ajunsu dorinti'a ferbinte a animei sale, Elms'a sa a devenitu dina cerésca, si a invetiatu si ea pote-rea ascunsa a floriloru si miróseloru. Ea a descoperitu tesauere pretióse, prin care frumseti'a teneretiei se póte pastrá, prin care sbênciturile, ce le face timpulu si pe fati'a mai frumósa, se netediescu si stergu.

Elms'a si ca dina si-aducea a minte de fetitiile cu cari se jocá ea odata, si nisuiá ca sê le pastreze si loru tenereti'a si frumseti'a. Inse ea nu si-a adusu aminte, cá prin nisuinti'a ei, aduce in tentatiune si pe credinciosulu Lupalu, si face doreri de anima toturoru spiriteloru de flor.

De atunci spiritele aerice a floriloru s'au dusu de pe fati'a pamentului, éra Elms'a fu judecata, ca ea sê ratacésca pe fati'a pamentului, si ea e unic'a, carea face farmece si salbe de a se inteneri si infrumsetiá fetele si femeile pre tóta fati'a pamentului.

M.

Femeile si amorulu.

Femeile sunt de dóue specie — mi-dise unu amicu betranu alu meu — atari, cari au anima, si acele iubescu numai unu barbatu; si atari, cari n'au, si acele iubescu o suta.

De filosofi'a vietiei nime n'are mai mare lipsa, de cátu acel'a carele adóratu de toti intr'unu timpu mai indelungatu a traitu intr'o stare stralucita, si apoi si-a pierdutu statulu acest'a fara de vin'a sa; si istori'a mai inadinsu insémna animele unoru barbati rari ca acestia, cari au suportatu cu onestitate prob'a acest'a grea. — Si totusi

cáte femei séu mai bine, cari diintre femeile adórate in tenereti'a loru n'au trecut presté prob'a acest'a.

Aceea, cá insi-si sê fia fericiti si se póta ferici pre altii, la barbati arareori, inse la femei totu-de-un'a mai multu atârna de la visurile loru cele amabile, de cátu cele bune.

Déca prin óre care relatiune ne-amu apropiatu intru atát'a, incátu amu descoperitu tóte secretele nóstre: neplacerile devinu neincungiuravere, si aceste in urma ne ducu pan' acolo, in cátu aceia, cari mai antáiu erau intr'o atingere fórté apropiata, asemenea rotitielorunui orologiu, cu unu timpu anumitu rodiendu-se, mai multu nu se vígescu. De aici se póte esplicá, cumca intre femei, la cari tóte relatiunile devinu fórté intime, si cari mai multu se misca decátu noi barbati, — amicitia arareori e duravera.

In dílele nóstre, in seclulu acest'a alu progresului, femeile sê caescu, cumca ele prin barbati nu se recunosc de asemenea loru; si tocma déca se va intemplá candva acest'a, si déca se voru lipsi de privilegúle acele, de cari se bucura pentru aceea, cá pre ele le tienemu a fi mai debile, numai in diu'a aceea s'ar incepe intru adevéru impilarea loru.

A avé vointia firma, e datorinti'a barbatulu, si díora tocmai pentru aceea se lipesce muierea cu mai mare cerbicia de vointi'a sa, fiindu cá de la ea nime nu poftesce tara (constantia).

Am cunoscutu femei cari in viéti'a loru au trecut presté tóte schimbárele strugurului. — Mai antáiu am cunoscutu in ele numai dulceti'a, mai tardiu din strugurulu dulce s'a facutu o beutura imbetatória, pana candu in urma a sositu periodulu otietului; si acum gradulu dulcetiei si a spiritului, care óre candu erá in struguru si in vinu, numai din acréla cea tare s'a potutu observá.

Precum e margaritariulu uniculu tesauru, si totu un'a data si ból'a nevindecavera a scoiceii, asié e pentru multe anime de femei amorulu.

Amorulu unui omu ca atare, care traesce in asié numit'a lume larga (séu amorulu unui omu destramatu) e asemenea acelui sacu plinu de margaritaru, pre carele, dupa cum díce povestea, l'a aflatu peregrinulu ratacitu in desiertu si cautandulu l'a aruncatu cu mania la o parte. — In starea sa, ce se faca cu tesaurulu acest'a?

Amorulu adevératu e asemenea sórelui, a caruia radie cu atát'a suntu mai calduróse, cu cátu cadu in locu mai intunecosu.

I. B.

SALONU.

Conversare cu cetitóriele.

— Parisu, 25 aprilie. —

Amabile cetitórie!

Eu nu credu, amabile cetitórie, sê fia pentru unu omu mominte mai critice decâtu acele, in cari intra pentru prim'a óra intr'unu salonu, séu mai bine in societatea, ce contine salonulu. Aceste mominte in adeveru sunt critice, cu deosebire pentru unu june si inca neespertu. — Este deja constatatu câtu de mari sunt esigintiele ce le pretinde codicele salonului, ce . . . in unu altu limbagiu se numesce „estetica“! Deci unu june neespertu, mai nainte de a-si permite sê intre in societatea dvóstre, amabile cetitórie, trebue sê se esamineze pre sine insusi cu cea mai mare severitate. Resultatulu acestui esamenu, déca noulu óspe voiesce sê petréca in societatea dvóstre, nu póte fi altulu decâtu acela, ca dinsulu sê se strapuna cu totulu pre campulu afabilitáti! Da! Amabile cetitórie pre campulu afabilitáti! singurulu campu unde póte sê culéga frumósele floricele din cari sê-si compuna placutulu si gratiosulu buchetu, ce in limbagiulu ordinariu pórtá numele de: „Simpatia si adherentia.“ Momintele de la cari depinde succesulu unui astufeliu de buchetu, sunt impregiurárilé sub carise inauguréza convenirea dvóstre in societate, amabile cetitórie. — Dupa acésta circumstantia trebue sê-se acomodeze si noulu óspe.

In acést'a positiune, me aflu acum eu, ca óspe nou in societatea dvóstre. Cunoscú totu, ce prescrié codicele salonului. Sum decisu a satisfacé tóte esigintiele sale. Pusu deci odata pre acestu terenu, mi-place a crede, cá dvóstre nu mi veti derogá intrarea in midiu-loculu dvóstre!

Totulu ce mai remane acum, este succesulu obiectulu de conversatiune. Acést'a precum am disu mai susu, trebue sê depinda de la impregiurárilé, ce influintéza mai multu a supra simtieminteloru celoru fragede ale dvóstre.

Pentru ca sê-lu aflámu, n'avemu sê filosofámu multu. Atátea obiecte frumóse de conversatiune si interesante ne ofere in abundantia eminentia mariloru serbatori equinoctiale numite in codulu religiunii *Pasci*. Da, bucuria, ce o simte intregulu genu crestinescu cu ocaziunea acestoru mari si insemnate serbatori de primavera, este mare. — Credú, cá Vetí binevoí a ve da aprobatiunea, ca in conversatiunea nóstra sê tractámu pre scurtu acestiunea mariloru serbatori, care nu este neinteresanta. Pentru ca sê potemu aflá insemnetatea si originea astoru sublime serbatori, trebue pentru unu momentu sê ne ducemu indereptu in adanc'a anticitate. Ací aflámu la tóte popórele serbatori, cari coincidéza de minune cu Pascile crestine! Asié, de esemplu, oprindu-ne la Fenicienii, unulu din popórele cele mai culte ale adancei anticitati, vedemu numai decâtu, cá ei inca aveau nisce serbatori cu totulu equivalente Pasciloru crestine. Diferintia este numai in form'a idealului, care-lu venerau ei cu aceste serbatori, si care-lu venerámu noi cu Pascile nóstre. Fenicienii intre principiile religiunii lorú aveau superstitiunea aceea, cá *Nóptea* séu mai bine, *Intunereculu*, este principiulu tuturoru lucrurilor. Scimu deja cá tocmai in timpulu acést'a candu serbámu noi Pascile nóstre, intra sórele si se

apropia de equatoru si-si reia loculu, ce-lu parasise cu cáte-va luni mai nainte, éراسi in equinoctiulu de primavéra.

Vedeti, amabile cetitórie, noi asta-di armati de sciintia, scimu sê ne dámu ratiunea despre acestu fenomenu, ce pentru cei vechi érá unu misteriu din cele mai mari:

Noi nu suntemu de locu surprinsi, candu vedemu, cá cu intrarea sórelui in equinoctiulu de primavéra dílele devinu mai mari, noptile din contra mai scurte, deórece scimu unde jace caus'a. Fenicienii inse nu sciau despre acestu fenomenu ceea ce scimu noi asta-di, fiindu cá ei nu se aflau inca in posesiunea ideii despre globositatea planetului, pre care ne aflámu. Ei din contra aparintia acestui fenomenu o priviau ca o favóre a idealului din superstitiunea lorú: a *Noptei*. Ei ca fideli adoratori ai acesteia, voindu a se arétá demni de favóreca ce li-o dá, serbau o serbatóre in acestu anu-timpu in care inviéza de nou intreg'a natura. La acést'a serbatóre ei si-esprimau pre de o parte reverintia cátra idealulu favoritu alu lorú, érá pre de alta parte bucuria lorú cea mare, de care erau animati, la vederea, reaparintia unei vieti cu totulu nóua in tóta natur'a, mai totu cu acelea-si midiu-locé cu cari ne exprimámu noi crestinii asta-di religiositatea, pietatea cátra marele salvatoru alu genului omenescu pre de o parte, érá pre de alt'a bucuria nóstra personala, de care suntemu animati la sosirea universalei serbatori a Pasciloru. Coincidingintia dara este mai multu decâtu initiativa. Binevoiti sê mai cercetámu pucinu si vomu mai aflá unu equivalentu alu Pasciloru nóstre mai batatoriu la ochi, decâtu celu de mai nainte, la ingratii compatrioti ai marelui Cristu: la evrei.

Istoria acestora, o scimu deja din copilaria mai frageda, de óre ce prim'a carte de care avemu norocire, dupace amu trecutú cursulu abecedariului, este istoria sacra séu, déca binevoiti, biblic'a. Scimu asié dara ce au patimitu in Egiptu, pana candu se nascú Moise, care pre urma i-a scosu din acelu pamentu de suferintie. Elu a instituitu dupa esirea Israilitoru din pamentulu lui Pharaon, o serbatóre numita *Pascha*. Pasca, in limb'a lui Moise, insemnéza: *Passagiu séu Tre cere*. . . . Acést'a serbatóre o serbéza urmatorii nenorociti ai lui Moise, cam totu pre acél'a-si timpu, candu si-serbéza crestinii Pascile.

Noi ortodossii n'avemu norocirea sê serbámu aceste serbatori nici odata, dimpreuna cu credintiosii lui Iehova! Catolicii se bucura de acést'a fericire chiaru si anulu acést'a. In adeveru, déca idealulu paschei evreesce ar fi totu Cristu, precum este in Pascile crestine, atunci nu credú, cá ar fi unu ce mai paradosu, decâtu acél'a, ca crestinii sê serbeze Pascile, totu atunci, candu jidovii serbéza Pasch'a lorú. Pre candu crestinii serbéza triumfarea salvatorulu Cristu, in casulu acést'a, evreii de siguru aru trebú sê serbeze eontrariulu, ceea ce n'ar constitúí altu ceva, decâtu o paralisatiune nedémna de aceste mari serbatori. Inse ací trebue sê insemnámu, cá idealele acestoru serbatori sunt cu totulu diferite, si departate unulu de altulu in tempu, ceea ce face sê dispara ori ce analogia intre aceste serbatori. — Pentru cá pre candu crestinii cu ocaziunea acestoru mari serbatori serbéza resurecti-

nea lui Cristu, care triumfă cu învierea sa din momentu a trei'a dî după crucificatiunea sa; israelitii celebrăza totu in acelu timp cu ocasiunea paschei loru suvenirea, ce trebuie sê o pastreze ori ce fiu credinciosu din vechi'a Palestina, pentru favôrea cea mare ce li oferi marele loru Jehova, cu tramiterea: „Angerului“ exterminatoriu, cã cutreerendu casele crudiloru Egipteni. sê omôre pre toti primogenitii (antaiu — nascutii —). Judecandu deci aceste serbatori din acestu punctu de vedere, vedemu cã esista intre ele o analogia numai in aparintia. Cu tôte aceste judecandu din altu punctu de vedere aste serbatori, cu mi-permitu — nu sciu inse de veti consinti si dvôstre cu mine — a dice, cã Pascile crestine sunt tocmai Pasc'a degenerata a evreiloru. Am dîsu. cã Pasch'a in limb'a betranului Moise insemnéza: *Passagiu*. Pascile crestine ôre nu insemnéza totu *Passagiu*? Totu *passagiu* insemnéza. Precum insemnéza Pasch'a evreiesca *Passagiu*, sêu trecerea din starea loru cea plina de suferintie in pamentulu Egiptului, in o alta stare mai buna, ce o aflara in pamentulu fagaduintiei, totu asié insemnéza Pascile crestine *Passagiu*, sêu trecerea genului omenescu — partea cea mai mare — din viet'i'a cea plina de intunerecu a paganismului, in aceea, ceva mai luminata a crestinismului. Istori'a mai departe ne areta, cã cei adherenti ai reformei radicale religioase a lui Cristu au apartenutu natiunii evreiesci. Vedemu dara, cã in modulu acest'a aceeaasi natiune, s'a despartitu in dôi parti; un'a remanendu cu cerbicia pe langa vechile institutiuni pana candu ceea-lalta degenerandu si primindu alte institutiuni zidite pe nesce baze mai solide pre acelea ale adeverului. Degenerandu poporulu, a trebuitu sê degenereze precum tôte datinele, asié si serbatorile: astufeliu la cestia din urma pasch'a celoru din tâiu a degeneratu in Pascile de astadi ale totoruru crestiniloru. Cu tôte cã Pascile in adeveru sunt o degeneratiune a Paschei evreiloru, totusi astadi, candu au unu caracteru atâtu de solidu, niminea nu-ti mai permite a dice, cã Pascile nu sunt nesce serbatori numai curatu crestinesci si nimicu alta. De asemenea nu-si pôte permite niminea a dice, cã mai esiste vre-unu legamentu sêu v'r'o analogia intre ele.

Amu conversatu pana aci, amabile cetitôrie, cu esclusivitate numai de obiectulu ce aduce la toti atâtea placeri: descii, cari sunt placerile Pasciloru? ve veti fi intrebandu unele din dvôstre. Din cele multe placeri cu cari sunt impreunate aceste serbatori, sê ne ocupâmu numai cu aceea o ôueloru rosie! Vedemu cu toti, cã sosirea acestoru serbatori totu-de-una ni se inauguréza cu aparint'i'a ôueloru rosie. Ce insemnéza aceste ôue rosie la Pasci? si de ce ele aparu de ordinariu numai la Pasci?

Déca binevoiti, sê aflati istori'a acestora; eu sum cu cea mai mare placere la dispositiunea dvôstre a v'o spune.

Déca voimu sê aflâmu origiunea, de unde datéza ôuele rosie la Pasci, trebuie sê vi spunu fara voi'a mea, cã in favôrea adeverului positivu trebuie sê ne mai întorcemu inca odata acolo, unde amu mai fostu, ca sê aflâmu originea Pasciloru. Trebuie sê mergemu éra in anticitate si tocma la Fenicienii.

Acestia venerau pre marele creatoriu alu lumii in form'a unui ou. Ei credeau dupa superstitiunile loru, cã **nóptea**, ar fi produsu unu ou, din care s'a nascutu pre urma „Amorulu, si genulu omenescu.“ Sê ne notâmu bine, acést'a credintia atâtu de bizara in apa-

rintia, inse asié de adeverata in fondu! Ce credintia mai frumôsa esista de câtu Amoru si genu umanu! In adeveru aceste dôi idei Amoru si genu omenescu, nu se potu despartî nici odata unulu de altulu definitivu! La serbatorile loru equinoctiale. oulu formă unulu din cele mai scumpe simbole... de revererintia câtra celu ce l'a produsu, pentru ea sê fia simbolulu *Amorului si genului omenescu*. Oulu primitivu, dupa credintia loru, s'a spartu — producându astfeliu Amorul si genulu omenescu, atunci candu nóptea da prevalintia dilei: adeca dupa cum dîcemu astadi, candu intra sórele in equinoctiulu de primavéra. Darurile cele mai scumpe si mai placute ce le poteau da la Fenicienii, chiar parintii filorlu, amicii amiciloru si... iubittii... iubit... loru, erau ôuele; si ce coincidentia bizara. tocmai ôue rosie impodobite dupa posibilitate? — Inse, fiindu cã in momintele acestea trebuie sê-ne ocupâmu mai multu de lucruri sante de câtu profane sê ne afudâmu in biblia, sê gasimu si aci vre o urma de ôuele rosie la Pasci! Acést'a inca ne dá o urma de ôuele rosie la Pasci. Bibli'a sacra, ne spune, cã obiceiulu de a face darurile cele mai frumôse l'au practicatu Chaldeenii, Indienii si Persii inca dintimpurile cele mai departe, ce le eunoscu istori'a acestoru popóre.

Biblic'a ne spune mai de parte cã ôuele rosie, aurite etc. erau singurul feliu de daruri la aceste popóre, prin cariele si-aretau liberalitatea. Ôuele rosie represinta si la acestia ca si la fenicienii totu *simbolulu amorului si alu genului omenescu*? Da! Oulu la tôte aceste popóre vechi a representatu emblem'a *Amorului si a genului umanu* sêu déca binevoiti si a *originei lumii*. Dar ce este ôre lumea déca genulu umanu de care — cum am dîsu — este strinsu legata ideia de: Amoru.

Chiaru la protoparintii nostrii la Romani ôuele ca daruri la serbatori analoge Pasciloru nôstre jocau o mare rola. Ei si dedea afara de aceste ôue ca doruri la inceputulu fia-caruia anu, ba ce e mai multu fia care mancare o incepeau cu ôue, asié încâtu candu voiau sê arete decursulu mesei dîceau: ab ovo, ad mala, de la ôue pana la pôme (mere, pere, struguri etc.) precum sê dice sê dîce si in Franci'a astadi: depuis le potage jus qu'au fromage (de la supa pana la brinza.) Ei, amabile cetitôrie, in tempurile mai anterióre pretiuiau cu multu mai presusu unu daru facutu de ôue rosie, decâtu banii. Mai tardiu inse a degeneratu acést'a datina originala dupa ce a intratu in Rom'a luculu atenianu. Nu se mai facea daruri atâtu in ôue naturale, câtu artificioase, de auru si alte metale pretioase, in care apoi bagau feliu de bijouterie bani si alte pretioase, tocmai cum se face actualminte in Parisu. Ovidu, care a traitu in ast'a epoca de coruptiune a vechi Rome, dîce intr'unu *passagiu* alu scrieriloru sale: „Câtu erau de simplii strabunii nostrii, pentru ca sê credia, cã ôuele simple erau mai bune decâtu sestertii.“

Din tôte acestea se vede, cã originea ôueloru rosie apartiene mai multu epoei pagane a omenimei, de aceea santii parinti de la conciliulu de la 680 a interdisu crestiniloru intrebuintiarea ôueloru rosie la Pasci. — Inse acést'a interdictiune avu nenorocirea de a remané fara efeptu. Pentru cã intrebuintiarea ôueloru rosie deveni de nou pre tapetu, inse de astadata numai suptu pretestu devise galante.

De aci incepu ôuele a se da ca doruri numai junelor si vice-versa. Astfeliu se afla unu mediu binevenitu pentru ca junii si junele sê-si esperime simpattiile reciproce!

Nu se face astfelu pre la noi, astadi? Acést'a astadi pentru dvóstre este una din grijile cea mai mari.

Amabile cetitórie credu a ve fi espusu, dupa slabele mele facultáti spirituale, aci in câtu-va istori'a óueloru rosfe; — mi mai remane acum sê ve spunu pentru ce se dau la Pasci si nu altu candu. — Pentru ca sê facu acést'a, mai am trebuintia de paciint'i'a dvóstre numai unu momentu. La inceputulu crestinis-mului anulu, pentru mai mare veneratiune a lui Cristu, se incepea cu Pascile, éra óuele pre tempulu acel'a traiau sub numele de daruri de anulu nou. Prin multa intrebuintiare a acestei frumóse datine, crestinii cu incetulu se desvatiara de a crede, câ óuele aru fi mai multu unu donu de anulu nou, decâtu de Pasci, si le privira puru si simplu numai câ daru de Pasci. De aci numai se póte esplicá, câ si dupa stramutarea incepu-tulu anului pre I-m'a Ianuariu, óuele rosfe au remasu totu cu Pascile!

Mie mi-place a crede, amabile cetitórie; câ ast-feliu voru remané pana voru mai fi Pasci. De una numai mi-e frica, nu cumva sê mai vina vreunu conc-iliu sêu soboru ca celu de la 680 care sê-lu caseze.

De ci, amabile cetitórie, déca cumva ve voiu fi obositu pré tare, mi-ceru iertare, si invitandu-ve sê ve aduceti aminte, câ oulu este amblema: *amorului si genu-lui umanu*, ve rogu sê primiti, ca ou rosii de Pasci simtiemintele cele mai sincere de consideratiune si stima.

I. Bozoceanu.

CE ENOU?

** (Cristosu a inviatu!) Cu aceste cuvinte se saluta asta-di toti romanii; cu aceste cuvinte intim-pinámu dara si noi pre onorab. nostru publicu cetitoriu! Ceriulu sê reverse binecuventarea sa in acést'a dí a supra toturora, cari sunt la innaltimea misiunii lor!

** (Portretulu dlui Ioanu Brateanu.) Nu crede-mu, câ pe diu'a de Pasci amu fi potutu alege vr'o ilus-tratiune mai placuta pentru on. publicu decâtu aceea din nrulu de acuma, careea represinta pre marele patri-otiu dlu Ioanu Brateanu, barbatulu celu mai poporalu intre toti barbatii de acuma ai natiunii nóstre. Nu este provincia romana, nu orasiu, nu satu, unde numele lui Ioanu Brateanu sê nu fia cunoscutu si stimatu. Activi-tatea-i mai recenta e inca in yiu'a memoria a toturora, carii se ocupa de politica. Éra cei ce voru sê afle si alte date din viét'i'a dñsului, binevoiésca a ceti nr. 19 din 1866 alu fóiei nóstre, in care a aparutu deja odata atátu biografi'a, câtu si portretulu acestei celebritáti romane. Observámu inse, câ portretulu de acuma e mai fidelu, pentru aceea ne grabiramu a-lu reproduce.

** (Unu episcopu se duce la Roma.) Chiar acuma andámu, ca santi'a sa parintele episcopu de Oradea-mare Iosifu Papp — Szilágyi nu peste multu are sê caletorésca la Roma, pentru câ — n'a fostu de multu acolo.

** (Parastasulu pentru Stirbeiu-voda) s'a tie-nutu la Bucuresci in 6/1 aprile la metropol'a, celeb-randu insu-si metropolitulu primatu cu siese archirei ai sei. La acést'a festivitate funebrala a atistatu unu publicu fórté numerosu din tóte clasele societáti. Nici odata — díce „Trompet'a“ — nu s'a vediutu atát'a emotiune intr'unu publicu intregu, ca in acést'a ocasi-une regretabila.

** (Príncipele B. D. Stirbeiu,) repausatu —

precum amintiramu — la Nizza in etate de 76 de ani, in scurt'a sa domnire si-a castigatu simpat'i'a si iubirea toturora. Dinsulu in urmarea tratatului de Balta-Li-manu, 1849, fu alesu pentru tronulu tierei romanesci chiar in acelu tempu, in care principele Grigoriu Ghica pentru cel'a alu Moldavei, de câtra curtile suzerane si protectórie, Turci'a si Rusi'a. Numiti pentru siepte ani, dñsii la 1856 — in urmarea tratatului de Paris — fura supliniti prin doi caimacani. Guvernarea loru fu mar-cata prin o tripla ocupatiune de turci, de muscali si de austriaci. Tóta lumea acorda laude pentru calitátele administrative dovedite de câtra principele Stirbeiu sub decursulu guvernárii sale. Dinsulu creá scól'a mi-litaria din Bucuresci si scól'a de silvicultura; dinsulu reorganisá scól'a de agricultura de la Pantilimonu si ceea de arte si de meserii, precum si scól'a de medi-cina si de chirurgía. Principele Stirbeiu a lasatu mai multi fii dupa sine, dintre cari unulu, Geórgiu, fu mi-nistru de esterne in Romani'a, si altulu, Demetriu, ac-tualminte e secretariulu generalu alu agentfiei romane la Constantinopolu.

** (Museulu istorico-naturalu din Bucu-resci) s'a inavutútu dílele trecute cu dóue obiepte preti-óse, ce voru ilustrá multu sectiunea mineralogica. Aceste obiepte sunt dóue colonne formate din marmure diverse si o bucata de aur. ce s'au gasitu in o baia din Transilvani'a. Acést'a bucata e unulu dintre cele mai frumóse modelori, ce s'a gasitu candu-va in Europ'a, si apésa 35 de drachme.

** (Innaltímea Sa Dommilu Romaniloru) a dis-pusu sê se publice la Parisu o editiune in limb'a romana a atlasului geograficu de Bonnefont, completatu cu dó-ue carte, a Daciei antice si a Romaniéi moderne, de câtra dlu Laurianu, decanulu facultáti de ltere la Bu-curesci. Inaltímea sa a ordonatu, ca acestu atlasu sê se impartiésca gratis in tóte scólele poporale.

** (Te Deum la Bucuvesci.) La 8/20 acestei luni s'a celebratu in santi'a beserica a mitropoliei din Bucu-resci de câtra mitropolitulu incungiuratu de cleru unu Te-Deum pentru aniversari'a nascerii si proclamarea Domnitoriului Carolu I. Acést'a serbare a avutu locu in tóte orasiile Romaniéi.

** (Alegerea de la Lugosiu) s'a finitu cu trium-fulu causei natiunale. Dlu Alesandru Mocioni fu alesu deputatu cu o majoritate de 119 voturi. La Timisiór'a invinse generalulu Klapka cu 63 de voturi.

** (Societatea Petru Maior.) In siedinti'a de la 29 aprile Iositu Vulcanu a cetitu opulu seu intitulatu „Cuiu cu cuiu“, proverbu intr'unu actu, — si Fr. Lon-ginu a declamatu poesi'a „Tragedi'a unui nefericitu“ de Ar. Densusianu.

Literatura si arte.

== (Publicare.) Onoratulu publicu romanu si va aduce aminte, câ s'a facutu apelu de prenumeratiune la *poesiile* lui *Julianu Grozescu*. De ore-ce inse pana la decurgerea terminului defiptu n'au fostu incursu atáti-a prenumeranti, câtu sê se póta acoperi spesele editurei, — tiparirea acelor-u-a a trebuitu sê se intar-díe. Ca inse sê se satisfaca on. publicu, autoriulu s'a adresatu la mine, ca sê primescu editur'a poesiiloru sale Pe langa cata ocupatiune tóta, din motivulu refe-rintiiloru amicabile, ce le am câtra conscolariulu meu, am fostu indatoritu a primí editur'a, menita Si cu acést'a de locu m'amu ingrigitu despre tiparirea loru.

Pana acumu sunt 6 côle tiparite, si in poterea contractualui facutu cu tipografulu Stefanu Gyulai din Aradu — este prospertu siguru, câ celu multu in trei septemani sê apara opulu gata la despusetiunea stimatului publicu cetitoriu. Am avutu si acelu respektu in intre-prinderea acést'a, câ on. publicu pentru ceva intardiare decursa in lips'a abonantiloru si in lips'a editorelui sê profite cu o editiune mai galanta si mai voluminósa, decâtu ce s'a fostu apromisu. Deci si pana ce se voru gatá aceste poesii sepotu prenumerá, éra dupa aceea se potu trage esemplariulu provediutu cu portretulu poetului câte cu florini 2 la, respectivu de la subsemnatulu (Aradu pe strad'a Telekiana, in casa sa propria.) De la 10 prenumeranti, coleptantele se gratifica cu unu esemplariu. De altminte remanu cu devotamentu nationalu. Emericu B. Stanescu, avocat.

Aradu, in 24. ale lui Prieriu, 1869.

Din strainetate.

‡ (*Vac'a cea mai scumpa'n lume.*) Unu negutiarioriu din Americ'a dilele trecute umblandu prin Engliter'a a cumperatu o vaca de la capitanulu Gunter, cu 7000 taleri. De candu e lumea nu a fostu vaca mai scumpa decâtu acést'a. De ce nu a venitu la noi poté sê-si cumpere mai multe?

‡ (*Cum se petiescu fetele in strainetate.*) Cetimu intr'unu diuaru francesu urmatóriele: „Avendu in vedere, câ omulu nu póte cuprinde cu mintea sa fericirea pamentésca ce se concentréza in viét'i'a sociala, mi-ieu voia a me recomandá secului frumosu, si a deschide unu concursu pentru acea fiintia, carea m'ar felicitá cu amórea, man'a si a vera a s'a. — Sum in etatea barbatésca, trecutu de dóue-dieci si cincii ani adeca aprópe de trei X. Starea-mi materiala e pucina, câ-ci am fostu de aceea convingere, câ omulu numai prin adorarea lui Bachu póte fi fericitu, si asié ce am avutu mai de tréba, s'a consumatu prin cele — spirituóse; inse am observatu câ ast'a procedura nu e cu scopu, — m'am pocaitu. Acum simtiu, câ asiu poté fi omu crutiatoriu, barbatu fidelu si cetatianu folositoriu, de cumva asiu poté gasi o femeia gratiósa a v u t a. Pentru aceea asiu dori mai multu o femeia buna decâtu frumósa. Nici aceea nu mi-pasa déca fiitor'i'a mea socia va fi schiopa, strimba, órba, mi-e totu un'a, „ce e naturalu totu e frumosu.“ asié díce proverbiulu, aceea o dícu si eu. Vuclé aurie, ochi patrundietoriu, dinti albi s. c. l. tóte le uitu déca soc'i'a-mi va avé punga grea. In urma am sê vi facu cunoscutu, câ sum mai frumosu cu câte-va graduri decâtu draculu, prin urmare sum fórté frumosu. Poftimu! Nu ve uitati de mine, femei bune!”

‡ (*Cartea lui Dante in bibliotec'a de la Serail.*) Dr. Dethier scrie, câ cercetandu bibliotec'a de la Serail a vediutu acolo unu manuscriptu cu litere gotice din „Divina comedia“ a lui Dante. Pe pagin'a ultima se poteau ceti urmatóriele constructiuni curióse. „Nu imprumutá cartea nimerui. Déca o imprumuti, nu o mai capeti. Déca o si capeti, nu o capeti asié curata cum ai predat'o. Si déca o capeti chiaru asié curata, dar nu o capeti asié ingraba. Si déca se intempla sê o poti capetá in graba, atunci vei poté scí cine ti-e prietenu.“ Altu cum a cercetá bibliotec'a din serailu e unu lucru greu, câ-ci pre straini nu-i pre laşa, si de se intempla câ unu filologu póte se 'ajunga in laintru, nu e in stare

a indestulí pre toti aceia, caror'a trebuie sê deie bani pentru pucinelulu seruitiu.

‡ (*Mâti'a ca furu.*) Unu tiereanu din Quitkan si-a vendutu la tergulu mai de aprópe, doi boi si-ovaca, éra banii i-au bagatu intr'o punga de piele. Ajungandu tardíu a casa, si-a asvirlitu vestmintele unde a potutu. Pug'a a cadiutu afara. Alt'a di deminetia omulu a cautatu dupa pung'a cu bani, dar nu a aflat'o; de necasu a omoritu mâti'a, in care a gasitu banii.

‡ (*Focu mare.*) In provinciile Riversdale, Mosel, si Bay din cauza câ de vr'o siese ani au fostu totu seceta si caldura mare, in lun'a trecutu se ascá unu incendiu ne mai pomenitu. Tóte otarele rodite, si sculele economice devenira préd'a focului. Cei mai avuti, manedí erau cersitori. Dupa ce s'a potolitu foculu, a fostu o plóia mare, inse ast'a nu a rebonificatu daun'a.

‡ (*Cum judeca femeile.*) Renumitul scriitoriu si publicistu francesu Lamennais pe la anulu 1814 a devenitu la o stare de totu misera. Nu a avutu atât'a venitu sê-si póta sustiené viét'iá; éra sê piéra de fóme. VEDIENDU CÂ IN FRANCI'A NU PÓTE SUBSISTÁ, si-a cercatu noroculu in Engliter'a. In vestminte rele si necasítu a lasatu patri'a sa, inse nici aice nu a dus'o mai bine. Audíndu, câ Formingham, sor'a lui Strofford, e maranimósa cu cei liptiti, s'a dusu la dins'a. Formingham s'a ocupatu multu cu studiulu, de a cunósce pre ómeni din fisionomiile loru. La ivirea lui Lamennais si-a intrebuintiatu sciéti'a. L'a amesuratu cu ochii, si nu l'a aflatu demnu de a-i da ajutoriu, deórece dupa studiulu seu „acel'a a fostu unu betívu si unu prostu.“ Marele barbatu o parasi nemangaiatu. Elu in viét'i'a lui nu a traitu cu spirituóse. Formingham ast'a data nu a nimerit'o.

‡ (*Urmările beuturilor spirituóse.*) Este lucru cunoscutu, câ in Rusi'a trece multa rachia, si prin urmare si face multa dauna in ómeni. De la anulu 1863 proportiunea intre morti de beuturi spirituóse, si morti de morburi comune, a crescutu in totu anulu. Peste dí moru 7—8 ómeni numai pentru câ spiritulu acelu tare le frange poterea. — In cerculu Riazaska numerulu mortiloru din anu in anu se sporesce. Asié la anulu 1854, au moritu 17 ómeni la 1855; 24, la anulu 1856; 26, la a. 1863; 99 la a. 1864, 117. — Dar la noi pre câti romani nu i au ingropatu rach'i'a?

‡ (*Ceva despre tígani.*) Diarele italiene amintescu ce-va si despre tígani, câ adeca S. S. Pap'a de la Rom'a are de cugetu sê faca capetu vietii nomadice a tíganeloru, si sê-i asiedie undeva. Tígani audíndu acést'a din tóte partile caletorescu câtra Rom'a, in dílele trecutu inca a ajunsu acolo unu caravanu mare de prin partile Ungariei.

‡ (*Francesulu fricosu.*) Cetimu in diarele englese urmatóri'a istorióra: „Unu june francescu, care a cetitu multu despre hotiile si apucaturele unoru ómeni de prin orasiile mari, a cercetatu capital'a nóstra voindu a se convinge insu-si despre cele ce cetise si audíse. Pe drumu fiindu ocupatu cu istetímea si destertitatea hotiloru — l'a cuprinsu o frica, incátu candu a ajunsu in Londr'a si asiediandu-se la unu otelu mare, tóta nóptea nu a potutu sê adórma. Intr'unu tardiu unu sgomotu ce se audí la usi'a chiliei sale, la incremenitu. I se parea, câ cineva voiesce sê sparga usi'a sê intre la dinsulu. Indata si parasi culcusiulu, si pe o ferésta se urcá in etagiulu de susu, inse nici aici nu potú sê afle ajutoriu, câ la sgomotulu ce l'a facutu nime nu a voitu sê asculte. Ce a avutu de a face de

câtu sê fuga in curte, unde se ascunse într'o grópa, si acolo a petrecutu nóptea prima. In alt'a dî, fiindu suspiciionatu câ e hotiu, fu dusu la inchisore de drabanti; nóptea a dóu'a a petrecut'o in temnitia, si numai a trei'a nópte se potù odihni cum se cade, pe candu s'a adevèritu la tribunalu, câ elu nu e hotiu. Candu a voitu sê parasésca Londr'a, fét'a de odaia i dîse: „Sê me ierti domnule, câ mai de unadi póte te am conturbatu, am cugetatu câ te cêrca cine-va de aceea am facutu sgomotu la usia.“ Francesulu a crediutu, dar totusi s'a dusu.

‡ (*Suveniru bagatelu, si totusi scumpu.*) Unu objectu capetatu de la o persóna iubita ne face fericiti; ba vomu dice mai multu, unu objectu despre care scimu câ a fostu si este proprietatea unei persóne pentru care nutrimu simpatia si amoru, ni e unu mare tesauru. — Itenumit'a cantareatia Cristin'a Nilsson incantandu publiculu Londrei cu versulu seu placutu, si-a perdutu unu acu de peru. Aculu l'a aflatu unu servitoriu. Intre culise mai multi teneri magnati priviau frumos'a artista din apropiare. Unulu dintre teneri observendu, câ servitoriulu a radicatu ceva de josu lu-intrebâ, câ ce a gasitu? Servitoriulu i aretâ unu acu simplu de peru. „Ce sê-ti dau pre elu?“ intrebâ tenerulu. „Numai dóue sute cincî dieci,“ fu respunsulu. Tenerulu lord ia datu sum'a poftita, si cu o fétia vióia aretâ amiciloru sei scumpulu souveniru.

‡ (*Victoru Hugo*) publica unu romanu nou „Omulu ridiétoriu.“ Inca nici nu a iesitu de sub tipariu, si vorbescu despre elu. Texier lu-lauda dîcandu: „Acestu opu e fortun'a Iliadei. Persónele din elu sunt curiose. Unu omu are nume de „Ursus“, si unu lupu, nume de „homo“. Partea prima depinge aristocrati'a eglisea, a dóu'a va tractâ despre Monarchia, si a trei'a — déca o va scrie — cu titul'a „93“ (anulu revolutiunii).“

Felurite.

‡ (*Cas'a unui magicu in Franc'a.*) Ati auditu, câ renumitul magicu Robert Houdin, de unu tempu in cóce nu mai delectéza publiculu europeanu cu magi'a sa? Elu s'a retrasu de la lumea ce-lu admirâ, si edificandu-si o casa dupa gustulu si magi'a sa, traiesce in singuretate. Sê-lu cercetamu. Cas'a lui e langa tiermurea „Loire“ impresorata de unu parcu frumosu, si baricadatu cu unu gardu de feru de totu cariosu. Inse cum amu póte intrâ? Pórt'a pentru calese, si usia pentru pedestri ce e dreptu este, inse nu poti intrâ de óre-ce nu este deschidiátoria, nici portariu. A, éta aici o inscriptiune: „Robert Houdin“ si suptu ea unu bâtiu de feru; in stang'a o fatia si o mana de omu, de din josu inscriptiunea: „Frappez“ (bate.) Da, batemu, si la sgomotulu ce l'amu facutu mii de clopotiele vestescu stapanului, câ cine-va voisce a-i face visita. Sgomotulu nu incêta, pana nu se deschide pórt'a. Dar cine o deschide? Ce-va servu séu portariu? Ba! Ca sê poti intrâ ai sê apesi unu bumbu de arama si sgomotulu a incetatu. Cand pórt'a se deschide in momentulu acela inscriptiunea R. Houdin a peritu, si in locul ei apare „Entrez“ (poftesce de intra). Dupa ce ai intratu, usi'a se inchide de sine si éra e cum a fostu mai inainte. Óspele — fara de a sci — devine insinuatulu la stapenu prin

sunetulu clopotieleloru, asié incâtu elu scie câ un'a séu mai multe persóne au intratu; barbatu séu dame, cunoscuti séu straini. — Dar nu numai pórt'a e arangiata cu atâta magi'a, ci tóta cas'a. La pórt'a e si unu sicriu de apostole care asié e construitu, câ stampanulu scie câte epistóle, si diuare a bagatu intrins'a epistolariulu. — E interesantu cum folosece R. Houdin electricitatea spre a-si nutri caii. Nutrirea se face prin unu orologiu, asié câ in dî de trei ori hranesce si adapa caii. Nutramentulu se transporta de la o indepartare de optu-dieci urme, — fara ca sê fia dusu de mana omenésca. — Afara de acést'a tóte lucrurile casnice se facu prin masîne ce tóte sunt concentrate in chili'a lui R. H. de unde direge tóte. Este cu nepotintia a-lu jefu, câ ci atâtu diu'a, câtu si nóptea masînele lui lu-apera. — R. H. intru adevèru e unu masinistu renumitu, câ-ci maiestriile sale pe multi i-a inuimitu. — Are mai multe chilie tóte arangiate curiosu. In sal'a de mancatu si a nume la mésa siervesce o masîna in forma de omu, asié de bine, câtu intrece pre multi siervitori. O data te pomenesci câ te cufundi într'o afundîme, éra in altu momentu te umple gróz'a de o intunecime infernala, séu de o lumina orbitória. Séu, facandu o preumblare prin parcu dâmu de unu pareuasiu fara ponte. Ce sê facemu? A, langa pareuasiu e e unu scaunu, sê odihnimu. In momentulu urmatoriu ne pomenimu, câ scaunulu ni-au trecut din colo si éra merge la locul seu. Dlu R. Houdin mai in anii trecuti a facutu multe de admiratu, dar, de siguru cas'a lui e unu ce estraordinariu, unde electricitatea duce rolulu principalu!

Gacitura de numeri si semne.

De Anastasia Leonovicu.

12:813 3:1-6]4:“,
13-! 6“313- 11-4]13]4:“,
3] 12]8-8- 3-6]6.;
13“612: !7:8: 8:- “4: 10:32“.

12“4, i“]!]6 “32“ 8:7-
6: :32- 3:1-6]4 ,
13- 6“u 13!54]612-]6 '24]63“
14;6 24]32: -1-6]7-62:.

Deslegarea gacituri de semne din nr. 13.

Virtutea nu mai tinde frumsetia-adeverata,
Frumseti'a de virtute nu piere nici odata,
Nici iern'a betranetii, pre ea n'o vescediesce.
Câ 'n veci remane juna, in veci ea infloresce;
Lasându sorori, amice, si tóte pre pamentu,
Ea singura o urma din colo de momentu

de Justinu Popfiu.

Deslegare buna primirâmu de la domnisiórele Susan'a Popu, Amali'a Moldovanu, Hersil'a Magdu si de la domni Vasilie Adamovicu, Ioane Selagianu, si R. Popea. Deslegarea gacituri de siacu din Nr. 12 mai primirâmu de la domni Teodoru Lutia si Joanu Selagianu.